

Ekspansivt: Med et svært vellykket flettverk av historier går Tore Linné Eriksen i rette med dystopiske framstillinger av Afrika.

Et dynamisk Afrika

PERSPEKTIV: Tore Linné Eriksen viser Afrika som et grunnleggende åpent kontinent. Bildet er fra Kenyas hovedstad Nairobi.

2012 utbasunerte Time Magazine «Africa Rising» på sin forside og Verdensbanken framstiller jevnlig Afrika som et framtidslaboratorium innen byutvikling og offentlig-privat samarbeid, for å nevne noe. Afrika er også det kontinentet som ifølge noen statistikker har hatt sterkest økonomisk vekst de siste tiårene. Kort sagt: Afrika er i endring og det er derfor all grunn til å lese Afrikas historie og samtid på nytt – som Tore Linné Eriksen her gjør i dette flotte, bredt anlagte bokverket ment for den alminnelig interesserte leser. I motsetning til Ragnhild Muriaas sin korte, men vellykkede introduksjon til Afrika

(«Afrikanske utfordringer», 2011) eller Jarle Simensens noe bredere anlagte «Afrikas historie» (2009), så tenker Eriksen seg at Afrika er *hele* kontinentet: «Afrika betyr ganske enkelt Afrika. Antikkens Egypt var en afrikansk sivilisasjon, Augustin var en afrikansk tenker».

Dette ekspansive og inkluderende blikket på Afrika er et svært vellykket grep og gjennom hele boken viser forfatteren at Afrika er et grunnleggende åpent kontinent med omfattende handel, impulser og migrasjoner på kryss av kontinentet. Et annet originalt grep er at boken åpner med at leseren blir stilt tolv svært nyttige

spørsmål om selve bokens ambisjon. Selv om denne anmelderen kanskje kunne ønsket seg en klarere introduksjon til bokens argument(er) – som ofte er bakt inn i framstillinger heller enn eksplisitte – så fungerer spørsmålene både nysgjerrighetskapende samt gjør at leseren får respekt for de mange utvalg en nødvendigvis må foreta seg for å skrive Afrikas historie. Intet mindre.

For å sette Eriksens prosjekt i perspektiv: Hvordan ville en bok sett ut, som hadde det formål å beskrive hele Europas historie på 392 sider? Det kan – og bør! – selvsagt gjøres. Men gitt at det finnes

så godt som uendelig mange innfallsvinkler som *kan* anlegges, så må nødvendigvis noe utelates fra den ellers svært vellykkede teksten. Som i så mye annet som er skrevet om Afrika, så er også i stor grad de utenlandske kildene som benyttes her engelske – enten i original eller i oversettelse. I en god del norsk historieskrivning om Afrika har denne hangen til det anglofone ofte gjort at både de frankofone og lusofone (portugisiske) områdene og kildene er blitt oversett eller tilordnet en underordnet rolle. Heldigvis er det på ingen måte tilfelle her: Tross det anglofone fokuset er boken et overflødigthorn av studier av

enkelthendelser, historiske skikkelser og tekster med perspektiver fra de ikke-anglofone land.

Boken gjør dermed norske lesere kjent med historien om frigjøringskampen dronning Njinga i Angola førte mot portugiserne på 1600-tallet, gir innsikt i hvordan kongeriket Mali på 1300-tallet var et globalt imperium, og forståelse for hvordan den egyptiske feministen Huda Sharawi (1879–1947) påvirket politikk og samfunnsliv fra 1900 og utover.

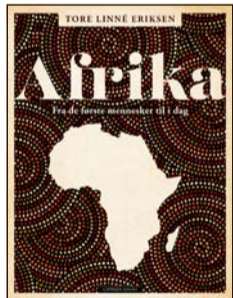
Heller enn å gjøre Afrika til et tabula rasa for europeiske kolonikrefter, skal Eriksen også ha mye skryt for både billed- og kartbruk som

FOTO: FLICKR/STERMINATOR

SAKPROSA

Tore Linné Eriksen
Afrika: Fra de første mennesker til i dag
 Cappelen Damm 2019, 392 sider

framhever afrikanske skikkelser og samfunnsdynamikk. Likeledes gir boken viktig plass til tenkning, kunnskap og kritiske røster fra det afrikanske kontinent og finner plass til, for å nevne noen, Chinua Achebe, Emmanuel Akyeampong, Amilcar Cabral, Cheikh Anta Diop, Toyin Falola, Nawal Al-Saadawi og Paul Zeleza (men overraskende nok hverken Achille Mbembe eller Felwine Sarr).

Disse grebene betyr også at Afrika ikke bare er et åsted for krefter utenfor kontinentets kontroll – være det seg arabiske slavehandlere, europeiske kolonister, den

kalde krigens stormakter eller nåtidig kinesisk nyimperialisme. Heller framviser Eriksen Afrika som drivkraft i egen utvikling, som i hans nyttige kritikk av den (primitiviserende) konklusjonen Jared Diamond kom til da sistnevnte vektla temperatur, geologi og potensialet for tamdyr for å forklare Afrikas utvikling. Slik innsikt i og respekt overfor det afrikanske, vises også i Eriksens analyse av komplekse igbo-samfunn uten tunge hierarkier hvor han skriver at «kanskje gir ikke materielle forhold alle svarene», før han konkluderer: «Men kunne det være at noen rett og slett foretrakk å leve på en annen måte?».

Siden boken er ført i pennen av en forfatter dypt engasjert i politiske frigjøringsprosesser i særlig det sørlige Afrika, så er det ikke overraskende at boken vier relativt mye oppmerksomhet til de politiske radikale prosjektene i land som Etiopia, Mosambik, Angola og Zimbabwe. Og det er kanskje i de siste delene av boken, som omhandler frigjøring, samfunnsomveltning, kriger, kriser og global oppvarming, at optimismen og åpningen mot Afrikas egenart kommer litt i skyggen av Eriksens grunn-tone av en politisk-økonomisk lesning av kontinentets

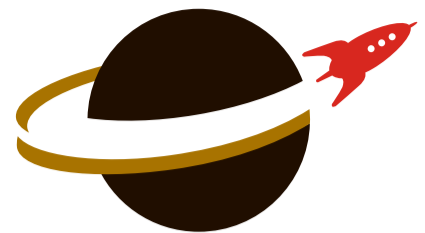
utvikling. Men også her skriver han, som gjennom hele boken, svært godt og formidler levende med friske eksempler fra hele kontinentet – som i hans vektlegging av en stor nedgang i statskupp de siste tjue årene.

Vi lever i en tid hvor nye globale imperiedannelser – som Kina – er på frammarsj og hvor det en ofte har smykket seg med som felleseuropeiske humanistiske ideer nå undergraves av nasjonalisme og rasisme. Da er det viktigere enn noensinne å ha nyanserte, dyptpløyende og norskspråklige framstillinger av det kontinentet i verden som, dessverre, er mest ompunnet av ideer om det primitive, voldelige og destruktive. I så måte er Eriksens bok god medisin fordi den både går i rette med slike myter, og fordi den evner å framstille Afrika som dynamisk, nyskapende og spennende – på tvers av tid og rom. Det skal han ha stor honnør for.

Bjørn Enge Bertelsen
 bokmagasinet@klassekampen.no

Tore Linné Eriksen er fast kritiker i Bokmagasinet, og boka anmeldes derfor av en ekstern anmelder. Bjørn Enge Bertelsen er professor ved institutt for sosialantropologi, Universitetet i Bergen.

Vi befinner oss i det 21. århundre etter Kristus. Hele Norge er erobret av bokkjedene. Hele? Nei! En liten sjappe gjør fremdeles motstand. Denne strie, ukuelige bokhandelen – Tronsmo – lar seg selvsagt ikke knekke.

TRONSMO
 BØKER & TEGNESERIER

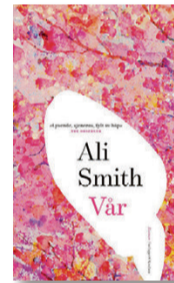
SE VERDEN GJENNOM TRONSMO

Finn Iunker
Praksis
 Kolon forlag, innb., kr. 379,-

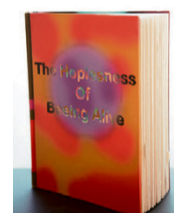
Finn Iunker har de siste par årene skrevet en rekke essays som han nå presenterer i all sin fylde: formidlingstekster om Bertolt Brecht og forskningsbidrag om Walter Benjamin, men også kampvillige tekster om forfatteretikk, moderne riksmål og rituell beskjæring av kjønnsorganene på barn. *Praksis* viser en imponerende variasjon i tematikk og interesser, og først når essayene samles i ett bind, ser vi understrømmen i dem: erkjennelsen av at estetikk, etikk og politikk alltid er forbundet.

Ali Smith, Merete Alfsen (overs.)
Vår
 Oktober, innb., kr. 379,-

På en øde jernbanestasjon nord i Skottland står fjernsynsregissøren Richard Lease. Han har nylig mistet venninnen Patricia i kreft, og for lenge siden mistet han kontakten med datteren Elisabeth. For Richard er håpet ute. Nå er han i ferd med å kaste seg foran toget, hvis det noen gang kommer. I London er Brittany, Brit til hverdags, på jobb i en fengselslignende interneringsleir for asylsøkere og flyktninger. En dag skjer det umulige: en jentunge i skoleuniform vandrer rett forbi vaktene og inn til ledelsen. Derfra får hun utrolige ting til å skje, som at toalettene blir vasket. Da jenta forlater leiren og setter seg på et tog, følger Brit med. Ferden går nordover, til Skottland.

Maria Pasenau
The Hoplessness of Beeing Alive
 Eget forlag, innb., kr. 400,-

Maria Pasenaus nye bok *The Hoplessness Of Beeing Alive* består av tekster, tegninger og en liten samling fotografier. Boken er nummer 3 i rekken med Pasenaus selvpubliserte bøker og tar opp menneskets naive tiltro til allmenn fakta, den skumle fremtiden og håp om forandring. Pasenau sier selv at boken på mange måter er en selvhjelpsbok, med mye humor og surrealistiske hverdagslige scenarier.

Khaled Khalifa, Oda Myran Winsnes (overs.)
Døden er et slit
 Pax forlag, innb., kr. 349,-

Gamle Abdel Latif dør fredfullt på et sykehus i Damaskus. For han dør forteller han sønnen Bolbols aller siste ønske: Å bli begravet på familiens gravlund i forfedrenes landsby Anabiya i Aleppo-regionen. Abdel Latif bestemmer seg for å overtale den eldre broren Hussein og søsteren Fatima til å bli med og frakte farens kropp til Anabiya. Men landet er en krigssone. Syria er ikke lenger et blivende sted for helter, og prøvelsene familien utsettes for underveis på reisen, mens de blir kidnappet og forhørt og fengslet, viser seg å få enorme konsekvenser for dem alle.

Nesrine Malik
We Need New Stories
 Weinfeld & Nicholson, hft., kr. 249,-

Har yttringsfrihet blitt et dekke for å fremme fordommer? Har begrepet «politisk korrekthet» blitt våpen for å unngå å gi plass til dem som er utelukket fra makten? Er hvit identitetspolitikk problematisk? Dette er noen av spørsmålene som står i sentrum av Nesrine Maliks radikale analyse som utfordrer oss til å finne nye fortellere hvemst historier kan fylle tomrommet og forene oss bak en felles visjon.

BØKER OG TEGNESERIER,
 UNIVERSITETSGT. 12 PB. 6754 ST. OLAVS Plass,
 0130 OSLO Telefon 22 99 03 99 Fax 22 11 33 74
 post@tronsmo.no www.tronsmo.no